

Gerechtsgebouw Bouwdeel H na transformatie in 2026: statig aan de Catharijnesingel

De voormalige Hogere Burgerschool (HBS) aan de Catharijnesingel in Utrecht is door DP6 en i29 en hun ontwerpteam getransformeerd tot het nieuwe onderkomen van Studiecencentrum Rechtspleging (SSR), het instituut dat de opleidingen tot rechter en officier van justitie in Nederland verzorgt. Het statige pand is zorgvuldig hersteld en verduurzaamd en de oorspronkelijke kwaliteiten komen weer tot hun recht. Ook werd een nieuwe tijdlaag toegevoegd, waarin de aansluiting is gezocht op het bestaande en passend bij de identiteit en wensen van het opleidingsinstituut.

Rijke historie en symmetrische opzet basis ontwerp

Het statige Bouwdeel H werd in 1903 aan de Catharijnesingel gebouwd als HBS, naar ontwerp van architect F. J. Nieuwenhuis, destijds directeur van de dienst Gemeentewerken. De school werd ontworpen als tegenhanger van het naastgelegen universitaire laboratoriumgebouw van Van Lokhorst en kreeg eenzelfde symmetrische opzet. Anders dan het laboratoriumgebouw is de ornamentiek sober, deels ingegeven door financiële kaders, maar ook passend bij de vroege toepassing van de rationalistische bouwstijl.

Tot ca. 1995 was de HBS in gebruik als onderwijsgebouw, daarna werd het verbouwd tot kantoorpand dat behoorde tot de nieuw gebouwde Rechtbank Utrecht. De doorlopende gangen werden dichtgebouwd om kantoorwerkruimten te realiseren, doorzichten verdwenen en verlaagde plafonds werden toegevoegd. De oorspronkelijke entree en het trappenhuis verloren een aanzienlijk deel van hun functie.

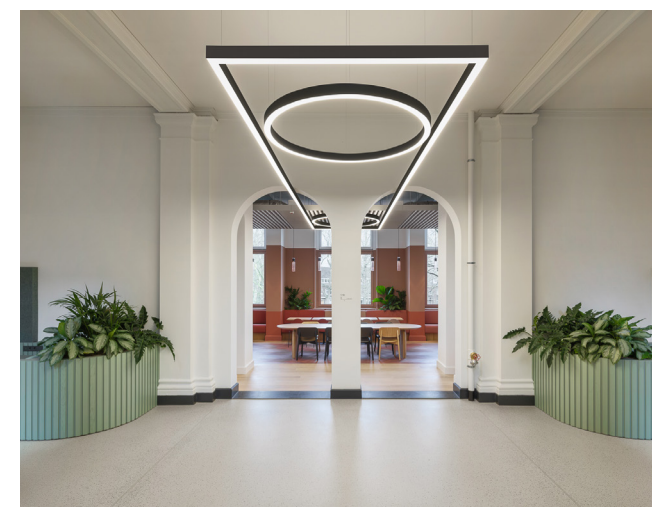
De transformatie en verduurzaming van Bouwdeel H was een unieke kans om de helderheid van het oorspronkelijke gebouw terug te brengen en om een herkenbare plek met een eigen identiteit te creëren voor SSR: Een vertrouwde, creatieve en uitnodigende leer- en werkomgeving waar cursisten, docenten en medewerkers zich thuis voelen. De rijke historie van dit statige gebouw met haar symmetrische opzet vormt hiervoor een sterke basis.

Heldere structuur hersteld

DP6 en i29 maakten voor SSR een ontwerp dat de heldere structuur van het historische gebouw weer duidelijk laat spreken, en daarnaast een nieuwe laag geeft die de identiteit van SSR weerspiegelt.

De volledige hoogte en getoogde doorgangen komen weer tot hun recht

Blik op de mensa vanuit vestibule

De HBS in 1916

Doorsnede 1903

Het gebouw voor transformatie met verlaagde plafonds en vele kantoor-tjes

Door vijf lokalen samen te voegen is er een ruime mensa gecreëerd, door de penanten te laten staan zijn de oorspronkelijke lokalen nog te herkennen

De in de loop der jaren toegevoegde wanden in de lokalen-structuur, de brandscheidingen in de entreehal, de verlaagde plafonds en andere verrommeling zijn weggehaald. De heldere symmetrische structuur, de hoge plafonds en statige ruimtelijkheid uit 1903 zijn weer beleefbaar en het vakmanschap in de details is weer zichtbaar. Op strategische plekken zijn doorbraken gemaakt om meer openheid en doorzichten, en daarmee verbinding te creëren en daglicht toe te voegen. Ook is de groene binnentuin vanuit de hal ontsloten, een oase in het hart waar het concept van ontmoeten en van elkaar leren ook buiten wordt doorgezet.

Balans

Sleutelwoord in het ontwerp van de nieuwe elementen is ‘balans’. Balans tussen oud en nieuw, tussen statigheid en huiselijkheid, tussen ronde en vierkante vormen, tussen zachte en harde materialen, tussen transparantie en geborgenheid. Balans is ook een verwijzing naar de weegschaal van Vrouwe Justitia die de afweging van argumenten, bewijzen en getuigenissen weerspiegelt, en hiermee het fundament is van de rechtspraak.

Door consistente, zorgvuldige keuzes in materiaal- en kleurgebruik en zorgvuldige detaillering is één totaalbeeld gerealiseerd dat hoogwaardige kwaliteit uitstraalt. Zo zijn in de gangen op de begane grond de oorspronkelijke terrazzovloeren gerestaureerd en op de verdiepingen is dezelfde vestibulesfeer gerealiseerd door een nieuwe troffelvloer met een chique belijning. Nieuwe binnenkozijnen zijn van donker staal en contrasteren met de oude, zodat de structuur van de oorspronkelijke openingen herkenbaar blijft. Zachte materialen in uniform ontworpen plafondeilanden zorgen voor een fijne akoestiek en nieuwe lichtobjecten verbinden de verschillende ruimtes.

Ontmoeting en interactie

In het gebouw zijn verschillende ontmoetingsplekken ontworpen waar ruimte is voor interactie en samenwerking. Zo worden in de weer in oorspronkelijke staat gebrachte vestibule de cursisten welkom geheten en is er ruimte voor ontmoeting: naast een prominente servicebalie zijn hier comfortabele zitjes met zicht op de groene binnentuin en de monumentale trap. Op de eerste verdieping ontmoeten cursisten en docenten elkaar in de mensa met een diversiteit aan plekken voor interactie, om te

Oefenrechtbank

Cursuszaal

leren of werken en te ontspannen tijdens de lunch. Op de onderste twee verdiepingen bevinden zich verder cursuszalen en beeld- en geluidsstudio's. De bovenste twee etages zijn ingericht als eigentijdse en open werkomgeving voor SSR.

Integrale ontwerpaanpak essentieel

Het Rijksvastgoedbedrijf vroeg in een Europese aanbesteding een integraal ontwerpteam uit met de disciplines bouwfysica, installaties, constructie maar ook de interieurarchitect en restauratiearchitect behoorden vanaf de start tot het ontwerpteam.

Plattegrond begane grond 1903

Klaslokaal in 1931

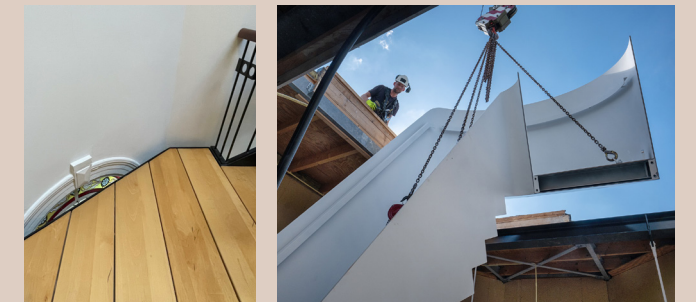
Klaslokaal tijdens de uitvoering: vakmanschap en oog voor detail bij de aannemer

Trappenhuis

Begane grond gestript, ramen zijn vervangen voor openslaande deuren naar binnenplaats

Later toegevoegde trap naar 3e verdieping uit 1998 wordt vervangen door nieuwe slanke stalen trap

Entreegebied

Hierdoor is de techniek zeer zorgvuldig afgestemd op het functionele, architectonische- en interieurontwerp en op de restauratie.

Zo is het installatieprincipe gewijzigd van horizontaal naar verticaal verloop - gevoed vanuit de kelder en vanaf het dak - waardoor de hoge plafonds zijn teruggebracht en de bogen en de pilasters met kroonlijsters weer tot hun recht komen. Ventilatie, verlichting en akoestiek zijn in de werkruimten en mensa in integrale plafondeilanden opgelost. Door het sterk integrale ontwerp is het gelukt om een beter energielabel (B) te realiseren dan oorspronkelijk verwacht dat mogelijk zou zijn.

De hoofdtrap verbindt op monumentale wijze de eerste drie verdiepingen. Een nieuwe stalen trap van de 2e naar de 3e verdieping benadrukt de ruimtelijkheid van het monumentale trappenhuis door een vrij hangende uitvoering. De trap is eigenwijs uit balans uit het midden geplaatst en laat zo de fraaie boogramen vrij.

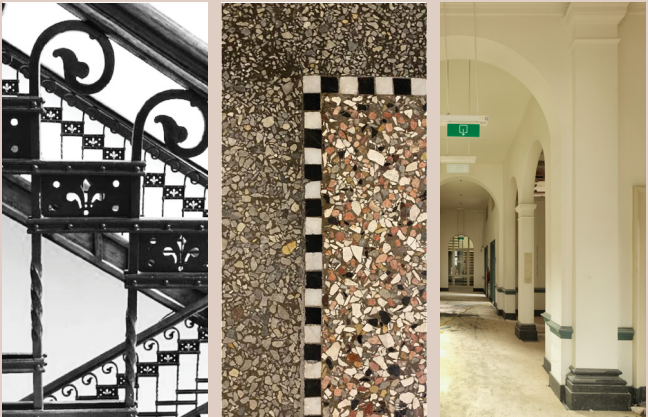

De bovenste twee etages zijn ingericht als eigentijdse en open werkomgeving voor SSR

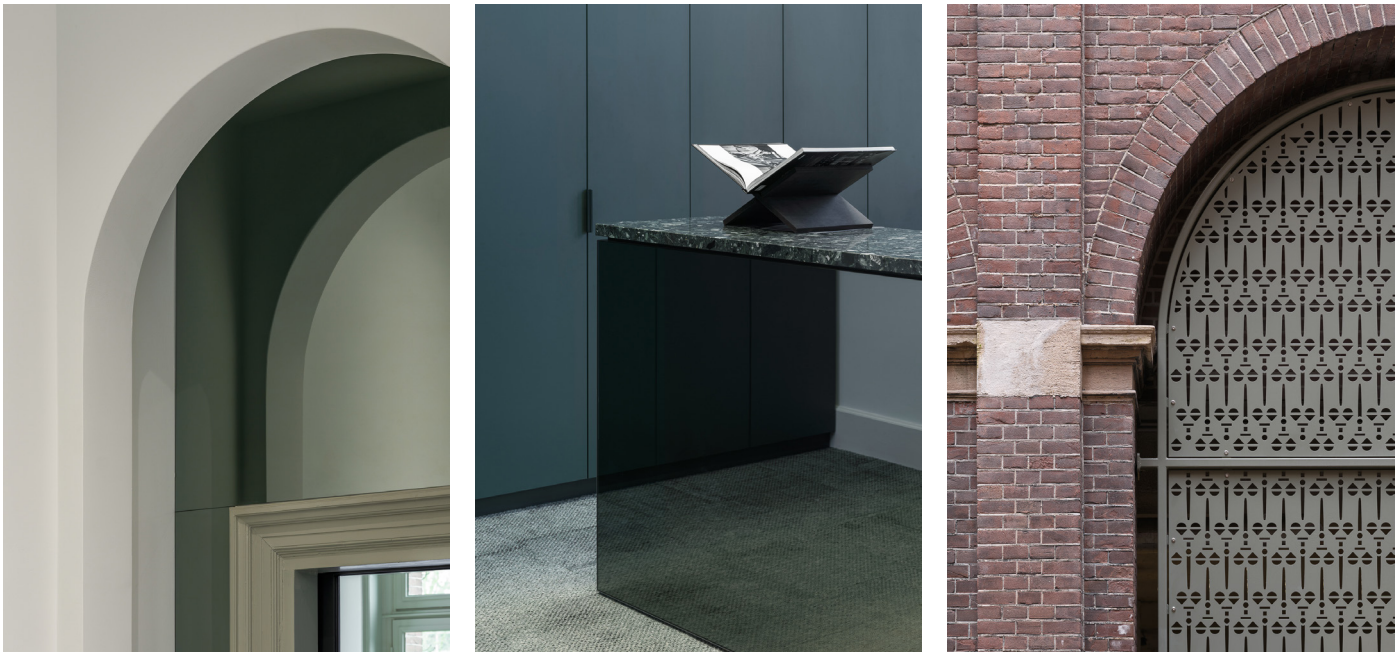
Ontmoetingsplek in de vestibule

Het gebouw had een sobere ornamentiek, deels ingegeven door financiële kaders, maar ook passend bij de vroege toepassing van de rationalistische bouwstijl

De restauratie is grondig en met veel aandacht uitgevoerd. Wat van waarde was is bewaard gebleven

De overwegingen in de rechtsfilosofie en de transformatie die een student ondergaat tijdens de studie, worden weerspiegeld in het concept 'niets is wat het lijkt'. In de geleidelijke overgang van kleur in de vloeren, spiegels die vervreemdende effecten creëren en de Escher-achtige trap.

Programma	Transformatie voormalig onderwijsgebouw uit 1903 naar Studiecentrum Rechtspleging (SSR)
Oppervlakte BVO	4.000 m²
Datum	2021 - 2025
Opdrachtgever	Rijksvastgoedbedrijf, Den Haag
Adviseurs	Pieters Bouwtechniek, Amsterdam Nelissen ingenieursbureau, Eindhoven HI-plus Bouwadvies, Rotterdam Bureau Vlaardingerbroek, Utrecht
Uitvoering	J.P. van Eesteren
Fotografie	Stijn Poelstra (nieuw) Michiel Kievits (bouw)
Architecten	DP6 architectuurstudio, Delft info@dp6.nl i29, Amsterdam info@i29.nl